

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul IV. — No. 17.

25 Aprilie 1899

SITUAȚIA PESTE MUNȚI

Sibiu, Aprilie, 1899.

De pretutindeni, de aici, din Țară și chiar din Bucovina se manifestă o dorință generală: ca măcar acum în ora unsprezece, partidul nostru național să se unească reîntregindu-se și să se consolideze, pentru ca să izbutească ast-fel a opune vrășmașilor o serioasă forță de rezistență.

Încercările de a rupe un fragment din partid și a-l predispuce spre o politică mai conciliantă față cu guvernul maghiar, s'au dovedit pe cât de greșite, pe atât de desastroase, căci acest plan n'a putut reuși, dar el ne-a slăbit în mod considerabil organizațiunea noastră, aruncînd sămînța otrăvită a discordiei în rîndurile noastre.

Aceste încercări s'au dovedit cu atât mai păgubitoare pentru noi, cu cât și guvernul maghiar căuta să ne paralizeze, prin abus de puterea Statului or-ce acțiune politică extraparlamentară.

E aproape sigur însă, că dacă în aceste vremuri grele noi am fi izbutit să ne ținem strîns uniți în jurul programului nostru; dacă chiar și fracțiunile, care înainte de 1892 se despărțaseră de comitetul central, s'ar

fi grupat acum din nou sub acelaș steag comun, unirea se putea menține neștirbită și partidul ar fi fost poate, ferit de descompunerea care urmă în cele din urmă.

Dar zadarnic am scormoli trecutul. Starea actuală trebuie să ne intereseze pe toți și trebuie să ne inspire tăria de a înlătura piedicele ce se opun încă unirii forțelor noastre.

Acești cîți-va ani din urmă ne-au dovedit un lucru: că este o nenorocire pentru noi a proclama pe vr'unul din partidele din România că singurul care ar putea rezolvi conflictul dintre noi și Unguri și de a arăta în consecință o atitudine ostilă altui partid din țară.

Dacă mișcarea națională a putut să cucerească prin 1892 toate inimele românești, aceasta a fost posibil mai ales pentru cuvîntul că ea avea un timbru de idealitate. Comunitatea de interese naționale dintre noi și frații din România apărea într'o sferă senină, înălțată deasupra intereselor vremelnice de partid. *Toate partidele* din România priveau cu acelaș dor, cu aceeași simpatie și cu acelaș mare și comun interes la eforturile noastre, ne încurajau și se bucurau de energia pe care o dovedeam noi în luptele grele de aici.

Însă îndată ce se iviră disensiuni

între partidele din Țară în chestiunea națională, aceste disensiuni se propagă și la noi, se dezvoltă în proporțiuni spăimîntătoare și ne ținură pe loc fără ca, în schimb, speranțele pe cari le puneau unii dintre noi în «intervențiunile» de partid din București să se fi realizat fie și numai cît de cît. Din contră: s'a dovedit că un partid din România, el singur, nu poate rezolvi chestiunea națională.

Ah, de sigur, dacă *amîndouă* partidele din Țară ar fi de acord asupra cîtorva idei generale în chestia națională, ele, sub înțeleapta conducere a Regelui Carol, ar fi putut și ar putea încă să ne dea o puternică mîină de ajutor.

Acest sprijin însă n'a fost posibil în trecut, din cauza rivalităților naționale în cauza națională; el ar putea fi realizat însă în viitor. Numai ast-fel am suporta noi Românii consecințele desbinărilor de pînă acum.

Dar în această privință, nouă, Românilor de aici, ne încumbă datoria de a ne uni și a face, ca prin aceasta a noastră unire, să se înlătore luptele nenorocite și dintre partidele din Țară pe chestia națională.

Să sperăm deci că după experiențele și învățăturile pe care le-am primit cu toții în anii din urmă, după discordiile nenorocite de aici și de dincolo se va ivi această firească și binefăcătoare reacțiune. Ar trebui să desnădăjduim de viitorul neamului nostru, dacă nici acum mișcarea națională nu va fi îndrumată pe calea bunei înțelegeri între frați!

Carpatinus.

MIȘCAREA CULTURALĂ PESTE MUNȚI

— Societatea pentru fond de teatru român —

Comitetul societății pentru stringerea unui fond din care să se înființeze un teatru românesc peste munți a lansat următorul apel:

Sunt acum trei-zeci de ani, fiii buni ai neamului nostru în apelul lor «căt-re inteligența română din Budapesta» au constatat, că «necesitatea înființării unui teatru național pentru Românii de dincoace de Carpați se simte de întreaga românim».

Inteligența românească ascultînd cuvîntul fruntașilor săi, în anul 1870 a și înființat «Societatea pentru crearea unui fond de teatru național Român». De atunci și pînă astăzi această societate, cînd mai cu spor, cînd mai trăgănat, neînterupt, lucrează întru ajungerea mîrețului scop.

Căci scopul este mîreț.

«Scopul nostru este să înființăm un nou amvon pentru răspîndirea moralității, o nouă catedră pentru propagarea bunului gust; un nou organ pentru întărirea cul-turei naționale. Voim un cămin pentru mu-zica noastră și pentru toată comoara ar-tistică, ce am moștenit dela părinți și stră-moșii noștri. Voim un templu al artelor, care, alătura cu biserica și școala, să facă creșterea poporului, de multe-ori suplinind și întregind ceea-ce aceste două n'au putut să îndeplinească. Voim să înălțăm un templu al Thaliei Române, care să ne represinte marile figuri ale istoriei naționale, eroii și martirii noștri, care și-au vărsat sîngele pentru neamul lor, femeile de model, cari și-au jertfit podoaba cea mai scumpă, pen-tru aceeași sfîntă idee. Să ne învie pe marele împărat, cari în capul oștirii în-vingătoare a înjugat Dunărea și trăgînd de acolo o brasdă, ale cărui urme se cunosc și azi, a întemeiat aici o nouă provincie romană, așezîndu-ne în ea pe noi drept

santinelă a gîntei latine. Să ne înfățișeze fazele de frunte, prin care a trecut neamul românesc de atunci și pînă astăzi, tot atîtea drame, tot atîtea tragedii, în cari ideia fundamentală, îndemnul care a pus pe toți în arena luptei și pentru, care a murit, a fost vecinic dragostea țării și dorul nestins de a se susține, ca neam românesc. Voim un templu, în care toți să ne adunăm cu evlavie și să ne închinăm smerit dumnezeștilor învățături ale Geniului nostru național; un templu, care să ne întărească sentimentele noastre de încredere în puterea de viață a elementului românesc».

Ast-fel vorbea la Orăștie către adunarea generală din 1897 Iosif Vulcan, laboriosul președinte al societății pentru crearea unui fond de Teatru național român. Și cuvintele lui crau stoarse din sentimentele inimilor românești. Prin limba sa trăește națiunea, cultura națională e pavăza cea mai puternică a existenței naționale. Poporul românesc, care trăește în țările de sub coroana sfîntului Ștefan, a înțeles acest adevăr și din toată sărăcia sa neîncetat a jertfit și jertfește pe sfîntul altar al culturii naționale. Luptele neobosite ale strămoșilor ne-au cîștigat biserica națională, cel mai fruntași isvor de lumină și iubire de neam; duhul veacului a străbătut și la Români și nu este doar sat românesc, în care școala românească să nu propage cultura încălzitoare de inimi și ușurătoare vieții între mlădițele tinere ale neamului nostru, iar «Asociațiunea pentru cultura poporului român», varsă lumina printre cei crescuți. Multe avem, dar multe ne și lipsesc și cine ar tăgădui, că între lipse cea mai mare este: Teatrul român. Dar antecesorii noștri trei-zeci de ani dearîndul au muncit și astăzi societatea pentru crearea unui fond de Teatru național român dispune de o avere, ce represintă aproape suma de o sută și treizeci mii de florini. E considerabilă suma aceasta și ea ne în-

tărește în credința noastră, că idealul atitor suflete bune românești nu este utopie, ci în curînd trup va lua.

Societatea pentru crearea unui fond de teatru național românesc în timpul din din urmă a luat un nou avînt. Și credem că nu mai este departe timpul, cînd societatea actorilor români va cutreera sate și orașe, ca în limba dulce românească să vestească neamului nostru bunul și adevărul și frumosul.

Cum însă credința aceasta prinde tot mai adînci rădăcini în inimile noastre, societatea românească a început să zorească întruparea frumosului ideal. La Hațeg adunarea generală din 1898 a societății noastre a hotărît a invita comitetul ca pentru promovarea intereselor societății să chibzuiască modalitățile, prin cari în timp și locuri potrivite să se angajeze reprezentațiuni teatrale în favorul societății. Scopul acestei hotărîri a fost, parte să deștepte un interes tot mai mare în societatea românească pentru instituțiunea teatrului, ca astfel să se pregătească terenul pentru înființarea trupei de actori la Români din Ungaria și Ardeal, parte ca în același scop să sporească mai intensiv fondurile societății. De ani de zile deja comitetul societății lucrează cu plan spre scopul indicat. Așa «Biblioteca Teatrală», ce apare sub îngrijirea comitetului, are menirea să dea publicității piese teatrale, care să poată fi jucate cu ușurință de către diletanții orașelor și orașele noastre românești.

Acum, îndemnat de hotărîrea amintită a adunării dela Hațeg, comitetul societății încearcă spre scopul indicat o activitate mai intensivă în părți mai largi ale poporului românesc. Statutele societății prevăd instituirea de comitete filiale prin centrele românești. Avînd însă în vedere puținătatea puterilor intelectuale și materiale a poporului nostru și cu deosebire considerînd interesele Asociațiunii, care își are

deja aproape pretutindeni comitetele sale filiale, am socotit, că o instituire de nouă comitete filiale pentru societatea noastră ar stîngări numai activitatea celor ale Asociațiunii și astfel ne-am hotărît a încerca un alt mijloc pentru de a deștepta interesul publicului românesc pentru societatea noastră și a promova astfel apropierea timpului, în care din societatea pentru crearea unui fond de teatru se va naște «Teatru român».

A decis adică comitetul acestei societăți, ca în fie-care centru românesc să-și aleagă cite un bărbat de încredere, care în chip personal să primească asupra-și sarcina de a reprezenta în mijlocul societății, unde trăește, interesele societății pentru crearea unui fond de teatru național român.

Datoria acestor bărbati de încredere va fi: să îndemne inteligența românească din jurul lor la aranjarea de reprezentațiuni teatrale de diletanți, din al căror venit o parte cit de modestă să fie destinată pentru societatea noastră; să mijlocească răspîndirea broșurelor din biblioteca noastră teatrală, precum și a altor scrieri, menite, să deștepte interesul publicului nostru românesc pentru teatru; după putință să participe la adunările generale ale societății noastre, îndemnînd la aceasta și pe alți buni Români; să nisuiască într'acolo ca în fie-care an după putință să adune membrii pe viață, ordinari și ajutători, pentru societatea noastră; în general să facă ce ar crede cuviincios și bine într-o promovarea intereselor societății pentru «crearea unui fond de teatru național român». În fie-care an, citeva săptămîni înainte de termenul, la care se vor ținea adunările generale ale societății, acești bărbati de încredere ai noștri vor face comitetului central din Brașov un mic raport despre activitatea lor pentru promovarea afacerii de sub întrebare și despre rezultatul acestei activități.

Luînd în vedere ținutul, în mijlocul căruia trăiți și bine cunoscînd zelul d-voastră pentru progresul cultural al poporului nostru românesc, Comitetul societății pentru crearea unui fond de Teatru român, îndrăznește a vi se adresa cu rugarea să binevoiiți a vă considera pentru viitor ca bărbat de încredere al acestui comitet pentru orașul și ținutul d-voastră și a primi astfel sarcina morală a îndatoririlor indicate pentru acești bărbati de încredere ai noștri. Dacă însă, fie acum, fie în viitor, împrejurările nu ne-ar permite a da ascultare rugării noastre, veți bine voi a ne încunoștința despre aceasta arătîndu-ne totodată vre-un bărbat din mijlocul d-voastră, care ar putea să vă înlocuiască în munca românească, pe care v'o cerem.

Închidem prin cuvintele de aur ale președintelui nostru: «Ori din ce parte am studia neamul românesc, pretutindene dăm de eticheta de noblețe a obîrșiei sale vechi. În toate ale lui, în datini, în poezie, musică și port, găsim germenii clasicității. Un cuvînt acesta, care trebuie să ne deschidă porțile civilizațiunii, care ne îndreptățește să ne reclamăm un loc printre popoarele, cari înaintează, căci de și săraci, deși înapoiati încă, putem zice cu mîndrie: Est Deus in nobis. Este grea sarcina ce ne-am impus. Dar asta nu ne descurajează. Cînd e vorba de sprijinirea culturii naționale; cînd e vorba să facem un asil limbei și muzicii noastre, cînd avem să ridicăm un templu pentru afirmarea idiomului nostru: atunci sărac și bogat, țaran și domn, tînăr și bătrîn, femeie și bărbat, toți își vor face datoria dîndu-și cu însuflețire obolul și Thalia Română se va ridica chemînd sub steagul său pe toți Românii».

Nu ne îndoim un moment, că și d-stra ne veți sprijini la această muncă românească. — Așteptăm răspuns.

DEMOCRAȚIA

(Urmare)

Nu este posibil a enumera temele pe cari le poate exploata mica demagogie, cea mai primejdioasă dintre toate, pentru că fie-care din cererile sale, considerată în efectele sale materiale, și numai dintr'o parte, pare inofensivă. În princip însă, ele au un caracter comun, ele atribuesc averea altora cuiva care nu are un drept la ea și tind a ruina finanțele publice. Demagogul însă se presintă ca un om drept și generos: el pare că scoate din punga sa fondurile pe care le ia din tezaurul public sau din punga concetățenilor săi.

Demagogul este avocatul fără scrupul și fără conștiință a tuturor intereselor particulare care se ridică în potrive interesului public, el este microbul otrăvitor al democrației.

Iată părțile slabe ale democrației considerată ca formă de guvernământ. Dar ea nu manifestă aceste slăbiciuni decât cît timp cei bogăți își părăsesc îndatoririle lor politice spre a lua rolul de străini sau de inimi și cînd nu există nici un grup de oameni în stare de a apăra interesul național în contra sofismelor intereselor private. Acolo unde se arată un grup, chiar puțin numeros, avînd o adevărată capacitate politică, democrația este forma de guvernământ care poate să dea cea mai bună direcție, pentru că ea este aceea în care, interesele tuturor fiind conforme cu interesul colectiv, oratorul care apără pe acesta nu are nevoie de a înșela și întilnește poporul dispus a-l asculta ori decîte ori, fiind luminat, el știe vorbi franc, cu curaj și clar.

Libertatea presei și a cuvîntului este o condițiune indispensabilă a democrației. Cum să discuți actele guvernământului dacă nu ești liber? Cum să le judeci, dacă nu

poți asculta toate opiniunile? Acolo, unde guvernul poate să impună tăcere ori-cui îi place, cetățenii nu mai au mijlocul de a cunoaște adevărul de care ai trebuință și adesea istoricului însuș îi vine greu a-l descoperi. Decît, aceste libertăți atît de necesare nu convin de loc mulțimei ignorante. Discuția îi displace și o plictisește, pentru că nu o înțelege. S'au văzut mulțimi care, întocmai ca tiranii, interziceau oratorilor de a vorbi în întruniri publice și care triumfau pentru că flueraseră mult și huiduiseră mult. Ele se înveseliau, cu un cuvînt, pentru că au făcut acte de violență și de tiranie contra cui-va.

Democrația este, dintre toate formele de guvernământ, aceea în care supremația puterii spirituale se manifestă mai direct. Pentru ca acest guvernământ să funcționeze bine, trebuie ca opiniunea să fie luminată pînă la oare-care punct și mai ales ca ea să nu accepte eroarea foarte răspîndită după care guvernele ar trebui să neglijeze interesele colective spre a lucra în profitul celor particulare. Unde această eroare este generală, forma democratică este cea mai rea dintre toate și tirania chiar poate părea preferabilă, pentru un motiv foarte aparent. Intr'adevăr democrația este forma care admite cel mai mare număr de oameni să participe la guvernare: dacă funcțiunea de a governa este socotită aci ca un mijloc de a agonisi bogății, e clar că marele număr va lua mai mult, decît un număr mic sau decît unul singur. Dealtfel, marele număr nu poate persista în această cale fără a ruina în scurt timp însuș Statul.

Considerațiunile precedente se aplică democrației în general și nu la cutare sau cutare forme moderate și variate pe care ea le-ar putea înbrăca. Pretutindene unde ea există, guvernul, controlat sau dirijat de către opiniune. Toate popoarele au ceva democrație, afară de Rusia; bine înțeles,

popoarele cari au moștenit ceva din civilizațiunea greco-română. În Europa, afară de Elveția și Franța, regalitatea de origine feodală a cedat și a transijat și a impus une-ori popoarelor devenite independente regi cari aparțineau la familii feudale. În America, dacă exceptăm Brazilia, nici o transacțiune de acest fel nu a avut loc.

S'a discutat mult timp dacă este mai bine, ca șeful Statului să fie un rege ereditar sau un president ales, discuțiune destul de inutilă cît timp ea rămîne în abstracțiuni. De fapt, cînd suveranii de origine feodală au transijat cu democrația, ei au evitat, pe seama popoarelor lor și pe seama lor, nenorocirile inseparabile de transmisiunile violente și neregulate ale puterii suverane. Este negreșit foarte supărător pentru Franța că reformele, ce au devenit necesare la sfîrșitul veacului trecut, n'au putut fi făcute de către rege.

(Va urma).

Autonomie națională și federalism

Mai deunăzi contele Goluchowsky veni la Budapesta și toate ziarele căutau să ghicească adevărata cauză a acestei călătorii, căci era evident, că nu numai chestia peiajului la Porțile de Fer l'au dus la Budapesta.

Ziarul *Deutsches Volksblatt*, comentînd această călătorie, crede, că este vorba de o revizuire a constituțiunii, că astfel contele Goluchowsky ar căuta să prepare pe bărbații de Stat pentru introducerea unei noi constituțiuni în Austria.

Organul antisemit zice între altele:

«Fie că contele Goluchowsky s'a dus la Pesta cu propuneri definitive, fie că s'a dus numai ca să sondeze terenul, în ori-ce caz înregistrăm cu mulțumire, că

acum s'au convins și acele cercuri despre primejdia desastroasei doctrine centraliste, cari o considerau pînă acum ca esența înțelepciunii de Stat. Cu o lege asupra limbilor nu se poate rezolvi chestia naționalităților. Spre acest sfîrșit e necesare modificări profunde în construcția Statului, modificări cari să facă posibilă pacinica convicțiune a popoarelor austriace, iar aceste modificări nu pot fi altele decît: **realizarea principiului autonomiei naționale și organizarea federativă a Austriei**, în raport cu dezvoltarea sa istorică și *etnografică*. Numai aceasta poate să ne aducă pacea internă și de aceea ținem cu tărie la principiul: **Autonomie națională și reorganizațiune federativă**.

Pentru Germanii din țările alpine însă, delimitarea lor ca regiune autonomă sub raportul economic, politic și național ar fi de o netăgăduită valoare.»

Aceste idei, pe care marele ziar german dela Viena le susține cu atîta căldură în timpul din urmă, au fost argumentate de nenumărate ori în revista noastră și simțim o deosebită satisfacțiune văzînd că ele constituiesc azi idei conducătoare în sinul unui atît de însemnat partid politic austriac precum este partidul social-creștin al cărui șef este primarul Vienei, d. dr. *Lueger*.

Tot mai mult ese la iveală, că nu există altă soluțiune a chestiunii naționalităților din Austro-Ungaria decît delimitarea națională și sistemul federativ.

Nu știm dacă într'adevăr călătoria contelei Goluchowsky la Pesta este sau nu în legătură cu acest plan; știm însă, că mai curînd sau mai tîrziu aceste idei vor ieși biruitoare deasupra tuturor micilor tentative de a regula chestiunea naționalităților cu mijloace paliative.

IN DULCE ARMONIE

Am spus-o de repetite ori în această revistă, mai ales în articolele noastre scrise în limba germană, că dualismul dintre Austria și Ungaria este o formă trecătoare de stat ca toate formele uniunii reale de pînă astăzi.

Zilnic primim dovezi, în formă de fapte pentru adevărul aserțiunii noastre. Reînnoirea compromisului austro-ungar este și azi, cu toată venirea lui Széll, un *pium desiderium*, căci ea n'a făcut pînă acum un singur pas înainte' a făcut însă mulți îndărăt, precum se va vedea mai la vale.

Iar antagonismul dintre Unguri și națiunile din Austria, departe de a se aplană, se adîncește fără contenire.

Ziarul *Budapesti Hirnap*, vorbind despre «*Széll și Germanii din Austria*» scoate următoarea obrăznicie față de Nemți la iveală:

«Miopia politica tradițională a *Nemților* din Austria s'a dovedit iarăși splendid în timpurile din urmă. Cea dintîiu lovitură mortală voia să le-o dea acum defunctul Hohenwart, iar atunci, precum se știe, *Andrássy a scăpat hegemonia lor*. Nemții îi erau foarte recunoscători lui Andrássy pentru această operă salvatoare...

Firește că recunoștința lor era de felul aceleia a lui Schwarzenberg, care declarase, că Austria va pune lumea în uimire prin lipsa sa recunoștință: Andrássy n'a avut pe lume adversari mai pasionați de cît în tabăra *Nemților* din Austria.

Cu toate acestea, *Nemții* țin încă minte intervențiunea maghiară de odinioară și se provoacă adesea la ea».

După această donchișotadă de Checi-chemet, organul șovinismului intransigent îi amenință pe Germanii din Austria cu fulgerele lui Széll, dacă nu-și vor băga mințile în cap și nu vor face posibila trecere prin parlament a compromisului.

Pe de o parte, *Pester Lloyd*, marele rabin al presei maghiară jidovești, se urcă pe cal și vorbește din acea înălțime pe un ton de sumeție a parvenitului în contra guvernului austriac. De ce? Pentru-că contele Thun și cabinetul său nu vor să reînnoiască compromisul cu Ungaria în condițiunile cerute de Széll, condițiuni care implică separațiunea economică a Ungariei de către Austria.

Iată cirăiala gazetei oficioase maghiare ce apare în limba nemțească:

«E fatal, foarte fatal, că bărbații de Stat ai Austriei învață așa de puțin din păte-niile lor.

«Fă cînd abstracțiede toate considerațiunile teoretice și academice, guvernul austriac trebuie să știe un lucru: în potriua reîn-ceperii tratativelor, în chestia compromi-sului, există un nebiruit argument între cele două guverne: *guvernul maghiar nu vrea și nu poate să reînceapă tratativele din nou*. Library Cluj

«Șapoi e timpul că să spunem fără re-servă cuvîntul nostru. *Cu cît mai mult dăinuește trăgănarea penibilă a tratative-lor în chestia reînnoirii compromisului, cu atît mai mult se fragmentează toate ga-ranțiile comunității noastre economice cu Austria*».

Frumoasă armonie, n'avem ce zice. Ea ne garantează, că temeliile dualismului sunt putrezite și că nu va dura mult și popoa-rele monarhiei vecine vor fi liberate de această monstruoasă formă de Stat!

Izbînda Românilor în Bucovina

Din Bucovina ne mai vin din cînd în cînd vești mîngîitoare, vești de lupte și de biruințe. Activitatea Ro-mânilor de acolo e vrednică de ad-mirațiunea noastră a tuturor. Cu

toate că ei sunt în minoritate în Camera provincială a ducatului Bucovinei, ei înțeleg totuși a dovedi mereu că reprezintă pe adevăratul popor de baștină din acea țară.

Succesul acesta de ordin moral, precum și succesul concret și practic ce consistă în rezoluțiunea că limba română va fi obiect obligator de învățămînt, au fost posibile pentru că toate clasele sociale românești s'au aliat în Bucovina în această sacră luptă pentru drepturile limbei noastre naționale.

Desbaterile despre care vorbim au avut loc Joi, Vineri și Sîmbătă, în Camera provincială a Bucovinei.

La început, desbaterile au decurs moderat. Dar după amiază, cînd majoritatea guvernatorului devenise agresivă față de Români, neadmițînd justele cereri ale acestora, desbaterile au luat imediat un caracter războinic. Semnalul l'a dat însuși președintele Dietei, mareșalul Iancu Lupul, șeful partidului național român printr'un discurs plin de cele mai frumoase sentimente românești. Apoi, rînd pe rînd au vorbit d-nii baron George, Vasilco, archimandritul Ciuntuleac, Iancu de Volcinschi, archimandritul Miron Călinescu, etc., arătînd cum guvernul Bucovinei favorizează școlile rutenești în dauna Românilor, cum încearcă să slavizeze pe Români prin școli, cum risipește fondurile românești de zece milioane, rămase dela Ștefan cel Mare, Domnul Moldovei, pentru propaganda culturală slavă, etc.

Discursul d-lui dr. G. Popovici

În ședința de Vineri, dezbaterile au devenit mult mai agitate. Eroul

zilei a fost d. dr. G. Popovici despre al cărui discurs *Patria* din Cernăuți scrie ast-fel :

Ear deputatul nostru dr. G. Popovici răspunzînd Rușilor și presidentului țării, a rostit un discurs monumental, de o concepțiune profundă, care întrece cadrele discursurilor, cu care suntem obicinuiți în Dieta țării. Sub loviturile continue și puternice ale d-lui Popovici s'a redus întreaga politică a guvernelor în Bucovina la valoarea sa ridicolă. Oratorul a demascat între aplauze continue nemernica politică de a ne bănuși și suspiționa patriotismul și de a ne da pradă slavismului pe baza unor insinuațiuni, cari sunt vădite ofense la adresa poporului Român. Remarcabilă este apostrofarea la adresa Germanilor, din Camera care protejînd propaganda slavă, sapă mormîntul nu numai Românilor, ci lor însuși, căci singura garanție de existență a Germanilor în țară sunt — Români.

Baronul Bourguignon, care avea de aliați pe Baronul Schwind și inspectorul Tumlirz a răspuns «consueto more» cu un car de acte, dar însuși nu a putut suprima un zîmbet, cînd a luat convolutele în mînă. Caracteristic este, că singurii deputați, cari au sărit întru ajutorul guvernului sunt — Rușii, fără deosebire de partid. Nimic nu denotă mai evident intimitatea între aceștia și palatul Austriei, ca acest fapt. Dar fiind că au și Rușii destule plîngeri pe termenul școlar, nu le-au putut rătăci, nu le-au spus însă la adresa guvernului ci, — risim te neatis amici — la adresa Românilor, ca și cînd noi am domni în consiliul școlar și în biurourile lui Tumlirz-Schwind-Omeilan-Popovicz, etc.

În ședința de Vineri după amiază, deputații ruși au început să atace cu violență pe Români. Dezbaterile au devenit din ce în ce mai violente. Dr. George baron de Vasilco ia cuvîntul în numele partidului național român.

Intr'un discurs magistral de mai bine de o oră, sdrobește toate acușările rușilor, critică cu asprime tactica antiromânească a guvernatorului

și arată cum guvernul central din Viena se sprijinește pe concursul deputaților români din Reichsrath.

Românii din Cernăuți au făcut ovațiuni entuziaste d-lui baron Vasileo, când a eșit din Palatul Dietei.

D. Iancu de Volcinschi a fost foarte categoric la adresa rutenilor dându-le o lecție sdravănă și încheind cu cuvintele :

— De azi înainte nu mai vreau să știu nimic de ruteni !

A urmat apoi o desvăluire senzațională :

D. dr. A. Skedl, rectorul universității din Cernăuți, a declarat că atît majoritatea din Dietă, cît și toate naționalitățile din Bucovina, au încheiat o alianță în contra Românilor.

Discursul d-lui Flondor

În ședința de Sîmbătă după amiazi politica guvernului Bucovinei a fost apărută de ovreul Tittinger, care polemizînd cu d. dr. G. Popovici, a recunoscut că în Reichsrath deputații Români sprijinesc tocmai împotriva Germanilor și prin urmare în interesul Slavilor.

Îa cuvîntul apoi d. dr. I. cavalier de Flondor, care pronunță un discurs strălucit, timp de aproape o oră și jumătate. Polemizează cu toți oratorii ruși, și în special cu guvernatorul Bourguignn; relevează apoi grava declarație a deputatului dr. Skeld despre alianța în contra Românilor. Pe urmă, în mijlocul atențiunii generale, precizează poziția Românilor față de guvern și față de germani și termină magistralul său discurs cu cuvintele :

— Românul are șapte vieți în peptu-i de aramă !

O furtună de aplauze au acoperit ultimele cuvinte ale oratorului. Tribunele publice, încărcate de Români, au izbucnit în urale entuziaste și nesfîrșite.

Ovațiunii pentru deputații Români

Trei seri de-arîndul, Joi, Vineri și Sîmbătă seara, Cernăuții au fost teatrul unor mari manifestații românești. Tinerimea română universitară și toți românii din Cernăuți, formînd un cortegiu impozant, au stăbătut stratele orașului cîntînd **Deșteaptă-te Române**, agitînd batistele și pălăriile, strigînd mereu :

— Să trăiască! Ura!

Și această masă imensă, coprinsă de o însuflețire fără seamăn, a manifestat în cea mai perfectă ordine pe dinaintea caselor d-lui baron G. Vasileo, dr. G. Popovici, dr. I. de Flondor, dr. I. de Volcinscki, arhimandritul Miron Călinescu, etc.

Ultimul discurs al d-lui dr. Popovici

Ultimul discurs al d-lui dr. G. Popovici, *Patria* din Cernăuți îl rezumază astfel :

«D. deputat dr. George Popovici, rostind un discurs monumental, din care nici nu încercăm a face acum un extras, ci ne rezervăm a-l reproduce după notele stenografice în extenso. Citînd sentința unui străin, dar versat în materie despre învățămîntul în Bucovina, ține să constate, că pentru starea mizeră, în care se află culturalicește poporul nostru, în nici un cas, poate fi făcut poporul responsabil, căci cel mai îndîrjit adversar al poporului, trebuie să recunoască, că poporul român are cel puțin atîta inteligență și sete de cultură ca poporul din Alpi. Dacă cu toate acestea este înapoiat în cultură poporul, nu el poartă vina, ci sistemul, care este ostil intereselor

sulturale ale populațiunei. După aceasta caracterizează oratorul în proporții lapidare și cu fapte notorice, cum întregul sistem lucrează într'acolo, a ținea cu forța poporul în desvoltarea sa și ca această procedare să aibă la aparență un motiv; arată cum biurocrația a creat fantomul iridentismului. Mai departe arată că, dacă totuși poporul nostru face progrese culturale, apoi aceasta nu este meritul politicei școlare ci este un progres făcut chiar în butul tendințelor actualului sistem. Trecē apoi la tendințele de slavizare, citind casul Iremijezuk la u-niversitate, subvenționarea Rușilor tineri și numeroase cazuri din școalele poporale. In fine apostrofează pe Germani, cari protegează astăzi slavizarea, arătînd, că singurul sprijin și ajutor al Germanilor în contra slavizării sunt Românii, și dacă Germanii dau mîna de ajutor tendințelor de slavizare, taie creanga de sub ei înșiși, că ei numai atîta vreme vor fi Germani în Bucovina, cîtă vreme Românii vor avea rolul conducător. Cu căderea Românilor nu mai are rezon de existență nici autonomia Bucovinei, și nimic nu mai îndreptățește existența separată a Bucovinei.

«Moartea noastră este și moartea voastră! Frîngeți-ne puterea și ridicați pe Ruși și veți pieri cu noi dimpreună în nămolul Rusismului».

Victoria

Lupta energică a Românilor din Dieta Bucovinei n'a fost în zadar.

In adevăr, Agenția Română ne-a trimis eri următoarea depeșă:

Cernăuți, 11 Aprilie. — *Dieta a adoptat o rezoluțiune privitoare la învățămîntul obligator al limbelor română și ruteană.*

Această hotărîre a produs un mare entusiasm printre Români. Duminecă după amiazi mii de Români au făcut mari ovații deputaților Români și în special d-lor baroni G. Vasilco, dr. G. Popovici și de Flondor.

Tot din Bucovina ținem a reproduce următoarea corespondență publicată în Tribuna:

Sesiunea actuală a dietei cu agitatele ei ședințe este dovada cea mai bună, că elementul român din Bucovina nu mai doarme somnul liniștit al indiferentismului, care l'a caracterizat pînă acum. Puteri tinere și însuflețite, nutrite de speranța într'un viitor falnic al neamului român, au luat în mîna destinul acestui popor cu un trecut atît de plin de glorioase victorii. Era timpul suprem. Sistemul actual de guvernare și-a luat de țintă extirparea totală a elementului românesc, cel mai inteligent din țară. Vedem toate veniturile aliate cu guvernul numai și numai spre combaterea Românilor în dietă.

Justele jalbe ale Românilor și nedreptățile ce li-se fac din partea puternicilor zilei, recrutați de prin Galiția și din apusul cel mai îndepărtat, i-au deșteștat și i-au pus pe lucru serios. Și-au ales deputați vrednici, bărbați de rară cultură și știință, bărbați devotați națiunei. Un dr. *Popovici* un dr. *Flondor* și un baron *Vasilco* cu drept cuvînt formează astăzi floarea națiunei.

Mai ales la «*chestiile comunale și școlare*» se prevedeau desbateri furtunoase, privind combaterea guvernaților din partea Românilor. Astfel dar să nu ne mirăm, dacă președintele țării tremura înainte de aceste ședințe și în teama unei lupte prea înverșunate a grăbit să-și procure de la Maiestatea Sa un decret, în puterea căruia în cas că lupta ar lua dimensiuni prea mari, să poată închide momentan desbateră.

Abusurile prea multe din partea autorităților față de Români în țară, tendința vădită de *slavizare* — cum s'a exprimat în vorbirea sa d-l deputat dr. Popovici — au fost tocmai motivele, cari au reclamat cea mai energică și resolută luptă din partea deputaților noștri. Vorbiri înflăcărâte,

vorbiri aspre la adresa guvernului, cuvinte pișcătoare, cuvinte nimicitoare, în față nu i-a mai spus nici un deputat președintelui țării și organelor sale pînă în ședințele din săptămîna trecută deputații noștri. Și vedeam pe președintele baron *Bourguignon* cu oficianții săi șezînd pe banca guvernului, cînd palid, cînd roșu, cînd înghițînd, cînd tremurînd.

Tonul aspru, incriminările grave și france, pășirea energică, au impus respect și frică reprezentantului guvernului și tuturor mameleucilor creaturi ale sistemului de guvernament. Bărbați tineri, de o statură imponentă, figuri mărețe și frumoase, o voce limpede, dulce, vorbiri pline de efect, în ton avîntat, fluid ținut, cu o rară artă oratorică predate, nu s'au văzut și nu s'au auzit încă în pompoasa sală a palatului țării. Ai noștri au trebuit să fie cei dintîiu, cari au dat front păcătosului sistem de guvernament și au aruncat guvernului mînușă. Și «domnul guvern» se va mai regîndi o leacă ori de s'o ridica, căci e cam problematic de a se pune la luptă piticii cu uriașii.

Dar iubiții noștri deputați își și au din partea națiunii recunoștința meritată. Publicul nici-cînd nu s'a interesat de dietă ca în sesiunea actuală. Pînă în anul acesta galeria numai rar a avut cinci-șese oaspeți. În anul acesta, și nici-odată ca în săptămîna trecută, galeria a fost așa tixită, încît imbulzeala era nesuportabilă. Aplause frenetice și strigările de «*traiască*» au acoperit vorbirile deputaților noștri, iar în pauză au primit din partea damelor române din galerie cite un buchet admirabil de flori naturale. Entuziasmul a fost nedescriptibil. După ședințe, cari au durat cam tot pînă pe la miezul nopții, tinerimea română s'a postat înaintea palatului țării, li-a aranjat ovațiuni imponente, pe-trecîndu i în triumf și strigăte de «*traiască*» pînă pe piața principală.

Să sperăm într'un viitor mai bun noi cei persecutați, că cu intrarea în dietă a acestor deputați, pentru Români bucovineni s'a inaugurat o eră nouă.

Să sperăm pînă avem în fruntea noastră bărbați, cari cutează să spună în fața deputaților și a președintelui țării, ca bună-oară *Dr. Flondor*, că «*Românul are șapte vieți în pieptu-i de aramă*». (Discursurile le vom da altă-dată. Red).

M. M.

UNGURII ȘI FEDERALIȘTII

Zilele acestea muri unul dintre mării bărbați de stat ai Austriei, contele *Hohenwart* care reprezenta politica federalizării individualităților «istorico-politice», adică a țărilor ce compun Austria actuală.

Ungurii comentează, firește în chip defavorabil principiul, federativ care alcătuia politica lui *Hohenwart*. *Budap. Hirlap*. după ce spune, că Ungurii n'au cunoscut nici-odată o Austrie federalistă, ci numai paritatea între cele două state dualiste, foaia maghiară continuă astfel:

«*Hohenwart* a murit, politica lui însă nu. O continuă *Thun* și *Dipauli*. Situația de azi seamănă mult cu aceea de la 1871, cînd *Hohenwart* a făcut încercare cu dreptul public boem, cu cestiunea limbei și cu pactul maghiar.

«Dar totuși situația nu se aseamănă în toate. Pe atunci Germanii și Vinezii erau pe partea noastră, acum însă centraliștii ne sunt mai mari inimi decât federaliștii. Aceștia, deși cu sinceritate dubie, fac curte Maghiarului, din contră dietele provinciale iau pe rînd hotărîri în contra pactului și Ungariei. Unul din contrarii noștri, *Hohenwart*, a murit, un altul, nu mai puțin mic, *Lueger* ne atacă în locul lui. Viena e la spatele lui și curtea-i cu el. Politica

lui e contrară federalismului, e centralismul vechiu schmerlingian, care nu recunoaște stat maghiar deosebit constituția sau țara, ci numai Austria și Ungaria cucerită o încorporează tot așa ca și pe Boemia. El nu vrea să pacteze cu noi, ci numai să *mobilizeze în contra noastră*. De ce, când și așa aici este armata cu ofițerii ei austriaci și cu limba ei germană? Facă Lueger, ca împăratul să-l numească *zum Staatthalter von Ungarn*, dar asta nu vrea s'o facă regele nostru și agitațiunea plină de ură a lui Lueger în contra Ungariei, nu poate avea decît urmarea, că de aici înainte vom privi și cu mai mare neîncredere desvoltarea raporturilor în Austria și ne vom reținea a duce la învingere pe centraliști germani. Am fi lipsiți de minte, dacă am lucra altfel.»

Din istoria contemporană a Transilvaniei

D. Titu Maiorescu publică în Convorbiri literare de un cârd de vreme mai multe scrisori inedite de ale frunțașilor români de peste munți de prin anii 1850, scrisori de un netăgăduit interes pentru mișcarea națională.

Reproducem și noi cite-va din aceste scrisori din cari se văd aspirațiunile și tendințele luptătorilor din acei ani.

I

Popa Nicolae Bălășescu (probabil lui Aron Florian la Viena).

București, 12 Ianuarie 1850 (31 Decembrie 1849).

Iubite frate!

Eu la scrisoarea ce ți-am trimis îndată după nemerirea mea aici, îți aștept răspuns, dar pînă acuma poate nici n'a putut veni. Eu sunt bolnav, cum ți-am scris, și am început o cură cu doctor *Nisato*, am și intrat în spitalul Brîncovenesc de 21

zile. Aici e pace, liniște, doarme pămîntul, gazete nu vin străine, și așa nu se știe de afară, pare că am fi ermetice închiși. Auz, că la Sibiu se fac arestări necontenite de Români, între care și Roman, protopopul de la Bîrghiș, pentru că doar ar fi adunat niște subscripțiuni și n'ar fi primit în sate curat române, niște inspectori Sași, pînă cînd o să meargă aceasta tot așa și ce slîrșit o să aibă?

Eu de am și venit cu știrea și voia celor mai mari, a guvernatorului și a lui Bach, cu toate formele, dar auz, că sunt scrisori la Agenție, cercetînd cauza reniriei mele aici, și pentru ce noi Români suntem în Transilvania nemulțumiți, în vreme ce am cîștigat toate? Și zice *Timoni*, că nu putem Români pretinde ca să fim și în diregătorii publice, fiind-că suntem mai puțini la număr decît Sașii?! — Vezi cum ne știi și ne cunosc ei pe noi! *Timoni* este aproape de 20 de ani în România, avînd de a face tot cu Români din Ardeal, care e o palmă de loc de București, și el nici atîta nu s'a interesat să cunoască bine Transilvania cu popoarele ei, și pentru aceea tot face relațiuni oficioase la Viena despre noi foarte des.

Se tot așteaptă să vie în locul lui *Timoni* un *Laurini* dela Alexandria, va fi *General-Consul und Agent*, dar văz că nu mai nemerește.

Generalul *Lüders* a plecat de 3 săptămîni să-și inspecteze Corpul, care să fie de 60—70.000. Drumul l'au luat din București la Ploești, Buzău, Focșani, Roman, Măn. Neamțu, Iași, Galați, Brăila, Giurgiu și se așteaptă în toată ora. Turci sunt puțini, 10.000. Fuad Effendi se făcu ministru. — *Bem* (Murat-Pașa) fu chemat din Șumla la Constantinopol, unde fu primit la Poartă mareț; după ce petrecu la Sultanul vre-o oră, eși îmbrăcat cu titlu de Mușir, fiind totdeodată denumit șef a toată artileria otomană cu leafă 2000 # (două

mii de galbeni) pe lună ca și Omer-Pașa.

Aici de școale nu e nici vorbă, la Sf. Sava nici poate, fiind ocupat de Ruși, și afară de aceea e de tot ruinat.

Ura cea grozavă asupra Românilor din Transilvania nu se poate spune, firește asupra inteligențelor. Ei zic (o persoană aleasă, pe care am respectat o totdeauna) *că nu știu, ce bine le-a făcut lor revoluția de an, dar acest bine-l cunosc, că i-a scăpat de Ungureni, cari le scoteau sufletul!!* Și prin urmare ei sunt hotărâți a nu mai primi Români Transilvăneni. — Mi se pare, că miine-poimine vor avea trebuință de noi de le vor crăpa buzele și ne vor ruga să le ajutăm, dar! —

Lampel între altele auzind că Românii Transilvăneni vreau cu toții să fie numai de o religie, și aceasta firește cea ne unită, mi-a vorbit în cauza aceasta foarte mult și nu fără temeiu. Religia face mult și nu fără drept, care nu l-ar avea, de n'ar fi tot de acea religie. Aici toți cunosc, că dacă Românii de aici n'ar fi tot de religie cu Rușii, ei n'ar fi astăzi aici să-i păzească așa tare să nu li se întâmple ceva rău. Polonia de-ar fi fost de o religie cu Rusia, n'ar fi avut atîta dandana. Românii din Monarchia Austriei de vor fi toți de o religie cu Rusia, dau un drept celeia ca pe temeiul religiei să o protejeze și tare să o protejeze, în vreme că de n'ar fi tot de acea religie, aceia n'ar avea tot acel drept, care cu vreme poate fi foarte priculos. — Judecă bine aceasta și o coace în capu-ți, și vorbește și cu alții, nu e materie mică.

Ce socotești că ar fi de lipsă să vorbesc cu generalul *Lüders* în cauza noastră? El poate foarte mult, eu am mare apropiere, ocasiunea nu trebuie perdută, aplecare are să ne îplinească toate cererile putincioase și cuvinte. Scrie-mi!

Cu Șaguna ne-am încordat tare, i-am

zis niște adevăruri, care nu i-au plăcut, dar nu-mi pasă, am voit să i le zic, și nimeni nu-i va zice ca mine. Ne-am certat pentru călugăria lui Pantazie, întrebându-mă cu neplăcere și supărat de ce l'am desfătuit eu (știi atunci) la cărciuma Mediașului ca să nu se facă călugăr. I-am spus că l'am desfătuit mai întiu că călugăria în Ardeal este ștearsă din fundament de pe timpul Impăratului Iosif II, unde a ridicat toate monăstirile neunite, și Pantazie va fi prin acest nefericit și fără a aduce mare folos, în vreme ce dacă rămânea în cele civile, cum sunt tocmai acum timpurile și noi avem trebuință de așa oameni, ce foloase ar fi putut el aduce și națiunei și sie-și. Și miine-poimine fiind vacanță de episcop, protopopii noștri tocmai pentru aceea nu-l vor alege pe el, fiind că este călugăr și călugării nu se suferă în Ardeal! Și iarăși zic, Românii Transilvăneni au protestat odată în contra călugărilor sub Francisc și protestul lor fu ascultat, cînd apoi li s'a dat episcop pămîntean (Moga).

Al doilea obiect de ceartă ne-au fost banii clerului neunit, ce sunt acum la casa provincială vre-o 50.000 fl., zicînd că el pe aceea voește a-i școate de acolo și a-i administra singur; la care i-am zis eu că acei bani sunt prea bine acolo, să nu se scoată ca să se prăpădească.

El îmi zise, că ce creștin sunt eu de vreau să fie Biserica noastră sub epitropie, el vrea să o desrobească și Biserica șă-și administreze averea. I-am zis că eu nu văz să fie Biserica noastră sub epitropie, că a fost religia neunită pînă acum numai suferită, așa au fost blestematele de legi, dar acum s'a scăpat și este liberă ca oricare alta. Apoi eu Biserica nu înțeleg cei patru pereți, ci toată societatea unei confesiuni dintr'o țară, care are cap un bărbat ce se chiamă Episcop. Așa dar, ar urma ca Episcopul acesta să administreze banii, apoi cu durere mărturisesc că pînă

acuma mult am umblat și Episcop și călugăr de treabă și om de omenie n'am aflat (afară de Prea Sfinția Sa). Așa am văzut la Arad, la Timișoara, la Verșețiu, la Neaplanta, Carlowitz etc. Mărturie este de aceasta chiar Prea Sfinția Sa. Așa am văzut în toată România și Moldavia : Episcop călugăr de omenie nu s'au aflat din care cauză a și căzut Biserica așa și cât mai stă este sprijinită numai de seculari. Nu zic că banii sub prea Sfinția Sa nu s'ar administra bine, dar Prea Sfinția Sa e om, poate muri, apoi banii rămân afară, pe mîna cine știe cui și negreșit se vor pierde toți ; dar acolo sunt bine îngrijiți, siguri, aduc interes regulat 6 la sută, mai bine nu se poate. Pe aceasta s'a mîniat, că el banii vrea să-i speculeze neguțătorește, că are așa mare trebuință de bani, patima nu și-o mai ascunde, vrea să strîngă, să adune, și fiind bogat, toate le are — La vorba care am zis-o, că n'am văzut Episcop călugăr om de omenie, îmi zice : dar Episcop necălugăr, din popă de mir român făcut, ai văzut om de omenie? (înțelege de Moga). Zic, aici eu înțeleg pe Moga. Fiind-că acest fel de Episcop au fost foarte rari, că Episcopiile toate, chiar și pe cele române, le-au ținut din nenorocire pînă acuma numai tot călugări Sirbi, de aceea Episcop român necălugăr am cunoscut numai pe Episcopul Moga, care deși a și avut slăbiciunile lui, dar tot a fost mai bun că toți Sirbii pe cîți i-am cunoscut, căci el a cumpărat casa aceasta pe seama Seminarului, a făcut o fundație la Cluj, a mai lăsat și după moarte ceva; dar de la Sirbi ce am văzut : Datorii pe Biserică grozave, cît abia 15 ani putu să se plătească.

Și de atunci nu ne-am mai întîlnit.

Tot în seara aceea — era după plecarea dumneavoastră, 4—5 zile — îi zisei : «deputații noștri vor ajunge la Viena, nu știu cum vor fi primiți !» Imi zice : «cum să

fie ! N'au fost ei bine primiți dintr'a 'ntîia, încît dacă nu eram eu, nu știu cum ar fi eșit lucrul. Dar acum cum să fie ! Dacă ar ști săracii, mai bine era să nu se ducă».

De aceea, frate, nu știu ce faceți, ce ați găsit p'acolo, scrieți-mi, să știu și eu și poate și eu pot folosi ceva ; aici am încă pe mulți, cari se interesează de cauza noastră.

Constantin Ghika iar s'a făcut Șpătaru, N. Bibescu chef d'Etat-major. Intreabă toți de d-ta. — Cine a mai venit acolo ? Era vorba să vină și *D. Cipariu, Iancu, Axente*. Au căpătat acești din urmă ceva onoare ? că Lüders i-a recomandat, și comandația lui nu poate să rămîna pe jos.

II.

G. Bariț membrilor deputațiunii naționale la Viena

Brașov, probabil 6 (18) Februarie 1850.

Fraților !

Aveți gazetele Sibiului ? Vă rog ca lingă diatriba din No. 25 (*Bote*), pe care o comentez și eu, să mai adăogați un ce pozitiv, peste care dederăm noi în zilele acestea, cum că adică ministerul, ameiț prin neconținutele pîre și prin raporturile eșite dela Acarolina, demandase însuși în secret, ca Gubernatorul să prindă neapărat pe toți prefectii și tribunii și să-i tragă pe toți la răspundere pentru toate faptele lor, acesta însă nu voi, ci informă pe minister că deocamdată n'ar fi cu sfat a întreprinde așa ceva. Comentariul faceți-l d-voastră.

Beldeștii de la Bodila scoaseră aici la Brașov o comisiune cercetătoare asupra celor cari în toamna anului trecut le «depădaseră» moșiile. Săcelenii merg la aceea comisiune și se supun ei, ca și oile lor la belitori. Doi preoți mă întrebaseră. Le-am

zis ca să protesteze cu tot adinsul. C. Săcăreanu, care la cauza aceasta e interesat pînă după urechi, se duse în zilele trecute la Sibiu, fără a ne consulta cu toții, că ce este de făcut. Nimeni nu protestează.

Corespondența din *Wanderer*, trecută și în *Satellit* No. 13, scândali foarte mult pe ai noștri. Eu n'am cînd să o sfărăm chiar nemțește; unele ca acele să le nimicim d voastră, dacă nu în alte gazete nemțești, apoi măcar în *Bucovina*. Asemenea scândăli și blestemațiile englezului, care din *Times* se retipăriră și în *Allgemeine Zeitung* (3 Fevr.). Presa este astăzi potestate de stat. Presa nemțească ne otrăvește toată viața noastră politică. Dacă m'am învoit unde-va la mijloace drastice, apoi acesta este cîmpul întrebuirii acelora Axențiu (caprițiosul Axențiu) este înfierat cu Aiudul. Ce mai răspuns amar și sfărîmător s'ar putea da! Unul din d-voastră sau doi sau mai mulți ar trebui să se ocupe numai cu refrîngerea și nimicirea atacurilor străine din cîte es în jurnale. Eu din parte-mi în foile noastre române nu pot face și scrie mai mult, mai tare, decît ceea-ce vedeți, fără pericol de a fi oprit cu totul, precum v'am avisat și mai de aproape astăzi săptămîină (30 Ianuarie st. v.). — Numai luați seamă, scrieți oare-cum așa ca Nemții să nu socoată că bătînd egoismul oaspeților (1), îi batem chiar pe ei. Arătați *Humoristului* sotisele lui *Bote* vomite asupra-i în No. 25, etc. Folosiți-vă de ocaziune, înlesniți-l cu feluri de acturi bune, sănătoase; comunicații schițe din bătălie muntene, care sunt pentru un jurnal ca *Humoristul*, însă ca istorie, iar nu ca *Erzählung*.

Veți fi înțeles că raporturile cerute de către Gubernatorul de la oficerii, cari fuseseră pe lîngă *Landstrum* sau îl comandaseră, mai toate au eșit în favoarea no-

stră. Aceasta trebuim să v'o spui mai sus, dar d-voastră reduceți-o la locul ei.

Maior Tair de la batalionul 23 de vînători încă făcu un raport foarte bun din călătoria sa de la Acarolina pînă la M. Oșorheiu despre starea și simțămintele poporului nostru, iar pe nobilii maghiari îi apăsau în sensul corespondenței de la Turda.

Fratele nostru I. Bran începu a-și da tare în capete cu magistratul de aici. Alaltăeri Simbătă (16 Februarie st. n.) îmi spuse un senator, că ținură sedință asupra lui, «pentru că el — Bran — au ales în puterea sa biurgermaisteri în satele Branului, apoi au iritat pe Români ca să nu plătească dajdea împărătească.» Auzi ai dracului ce sunt! — Am vorbit cu oameni din acele sate. Ei sînt prea bucuroși a plăti toată dajdea deodată, cu toate restanțiile pe care nu le ceruse nimeni de la ei cît au curs resbelul. Mi se pare însă că Sașii ar voi a stoarce de la Români adaosul, știți despre care vorbisem eu în *Gazeta* și asupra căruia dederăm plînsoare, pe care o veți fi primit.

Săcelenii încă vă vor trimite peste puțin un *memorial* în vechea lor cauză oierească, pe care d. Popasu trebuie să o cunoască bine ca și mine. Deci ajutați-le ca să vă ajute și ei.

Spuneți fraților Iancu și Balint, că țara toată e îngrijată, cum-că dînșii nu se vor mai putea reîntoarce în patria lor, căci nu vor fi suferiți. Vedeți, faceți-i cunoscuți cu o manieră, ca să nu între nici-un fel de prepus la nimeni. Să joace o rolă de *bărbăți*, după cum poporul și lumea din afară își formează idealul său despre dînșii.

Fratele Aron să fie prea incredințat, că eu controlez prea de aproape pe acel bărbat, pe care dînșul mi-l dete în grijă. Pe mine anevoie mă va înșela; cînd va crede că mă are, atunci mă va scăpa, dacă va merita-o. I-am și scris, arătîndu-i cauza noastră din o parte prea periculoasă.

(1) Sașilor. (Red.)

Intre altele să știți, fraților, că poporul pune în d-voastră cea mai tare speranță; măcar că earăși de altă parte s'au întins prepus greu, că sînteți prea rău văzuți acolo la Curte, ba cum-că, dacă n'ar fi mai mers și unele informațiuni demolitoare de la Guvernatorul, abia v'ar și mai primi. Așa se simți prin Sibiu.

Amploiații de romîni se înmulțesc, ei însă sunt controlați și spionați înfricoșat. Nu face nimic, numai purtarea lor să fie bună.

Zi lui Nițu că Alexandrina (1) se bolnăvi de multe supărări. Acum ear e mai bine, se simte prea nenorocită, că nu poate merge la tată său. Dar unde este dumnealui?

G. B.

P. S. Aologa se însură (cununat de d. Glanz cu fata lui Ziegler), Axentiu se însură, Basiliu Maior se însură, D. Cipariu merge la d-voastră.

Ce este cu *Centralburéau* pentru colonisăciune? Mă rog prea mult, informați-mă, arătați-mi ce credeți d-voastră despre el, ca să mă știu întocmi și eu.

(Va urma).

INFORMAȚIUNI

D. Aug. de Vrenght, un profesor de naționalitatefla mandă, din Belgia, cunoscut cetitorilor noștri din seria de articole pe care a publicat-o în revista noastră acum doi ani asupra chestiunei flamande, a scos de sub tipar o broșură asupra chestiunei noastre naționale. Broșura e scrisă în limba flamandă și este o călduroasă apărare a drepturilor poporului român.

Autorul se provoacă la *Memorand*, la *Replică* etc. precum și la scrieri ungurești.

(1) Fiica generalului Magheru, mai pe urmă Doamna Haralambie. (Red.)

«Enciclopedia Română», editată sub auspiciile și din însărcinarea «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român de dr. C. Diaconovich, prim-secretarul Asociațiunii.

A apărut fascicola XIV al acestei importante și mari publicațiuni, cuprinzînd articolele *Emerit* — *Fărcașele*, la olaltă pres-te o mie articole și o frumoasă hartă a Europei, executată în institutul F. A. Brockhaus din Lipsca. Și acest fascicol cuprinde o serie destul de lungă de articole mai mari și de interes special românesc. Amintim biografiile: Eminescu, Enăceanu, Enescu, Erbiceanu, Erdélyi (episcopul, Esarcu Const Eustatievici, Fălcoianu; apoi: Emin Pașa, Ennius, Eusebiu, Eötvös, Falb. — Articole istorice: Epigrafiă, Episcop, Eposa, Era, Eterie, Etrusci, Ev, Evgheniți (Epitropia lor), Fanarioți (A. D. Xenopol). — Articole literale și de filosofie: Emoțiune, Enciclopedia, Esterica, Etimologia, Eu, Evoluțiune, Existența, Fabula, Fantasia, etc. — Din materialul eografic amintim: Englitera, Estonia, Etnografia și Etnologia, Etruria Europa, (cu hartă), Făgăraș, Fălcu, Fălticeni, Fintînela. În fine mai amintim următoarele articole mai mari și mai interesante: Emigrațiune, Englezi, Epilepsia, Ereditate, Evangelia, Evangelist, Examen, Export, Expozițiune, Făina, Familia. etc. — Apariția regulată a fasciculelor și îngrijirea, cu care este condusă această lucrare, ne îndreptățește, la speranța, că prima «Enciclopedie Comână» va fi terminată curînd.

Abonamentele se fac la W. Krafft în Sibiu (deposit general pentru România: E. Storck București) și se primesc numai pentru publicațiunea întregă. Prețul de prenumerare: pentru un tom. broșat fl. 10, — legat fl. 11,60 (în România lei 25, — resp. 28,50).

Redactorul foaiei «Gradjanin» din Panciova a fost pedepsit cu 50 fl. fiind-că în foaia sa «Gradjanin» ci-că ar fi făcut și politică sîrbească, pe cînd adevărul e, că s'a ocupat nu mai cu cestiuni sociale sîrbești.